

Nieuwsbrief Nr. 3

5 juli 2023

Beste mensen,

Hierbij ontvangt u Nieuwsbrief Nr. 3 - EXTRA van GCWijk25.

Presentatie project “Mariahoeve deelt energie”.

Datum: Donderdag 6 juli 2023

Tijd: 19:00 – 22:00 uur

Locatie: Adventskerk, Robijnhorst 197, Den Haag

Organisatie: GCWijk25

Project “Mariahoeve deelt energie”

Op 22 juni dit jaar vond de eerste bijeenkomst van de gemeente plaats, om samen met de wijk te komen tot een Wijkuitvoeringsplan voor de energietransitie in Mariahoeve (Burgen & Horsten, Kampen, Landen, Marlot).

GCWijk25 heeft vanaf het eerste uur meegedaan aan de participatietrajecten voor de energietransitie van de gemeente Den Haag. Daaruit is het initiatief voor het project “Mariahoeve deelt energie” ontstaan. Nu wil GCWijk25 met het project “Mariahoeve deelt energie” een bijdrage leveren aan het Wijkuitvoeringsplan voor Mariahoeve.

Op 17 april vond de eerste presentatie van het project “Mariahoeve deelt energie” plaats. GCWijk25 heeft aan de architectenbureaus Toekomst Sterk, KBnG en aan CMAG gevraagd om een presentatie te geven over de zogenaamde ‘3^e route’ voor de energietransitie in Mariahoeve. 17 april was een soort ‘try-out’. De opnames van deze bijeenkomst zijn te vinden op de website. <https://gcwijk25.nl/mariahoeve-marlot-deelt-energie/>

Op 6 juli wordt het project gepresenteerd en besproken met meer mensen uit de wijk en met meer betrokkenen. U bent van harte welkom!

De '3^e route' in de energietransitie staat voor het scenario, waarbij bewoners – zowel huurders als woningeigenaren – woningcorporaties en gebouwenbeheerders (privaat en publiek) vergaand samenwerken voor de voor de ontwikkeling van een duurzame energievoorziening in de wijk en waarbij de overheid die samenwerking ook ondersteunt. Ook wordt in dit scenario de energietransitie gezien als één van de grote opgaves in de wijk, en wordt er gekeken hoe deze kunnen worden verbonden aan andere opgaves, zoals bijvoorbeeld de afkoppeling van regenwater van het rioolsysteem.

GCWijk25 wil de '3e route' voor Mariahoeve laten onderzoeken, omdat dit scenario mogelijk belangrijk kan bijdragen aan een rechtvaardige energietransitie. Op deze manier willen we kijken of we kunnen voorkomen dat opnieuw veel mensen moeite hebben met de energierekening, als de energie uit duurzame bronnen komt. Of omgekeerd, we kijken hoe een nieuw energiesysteem in de wijk kan bijdragen aan bestaanszekerheid voor iedereen.

Uit onderzoek is namelijk gebleken dat het niet vanzelfsprekend is dat een energiesysteem met duurzame energie ook een rechtvaardig energiesysteem is. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) heeft daarom recentelijk aanbevolen: "Rechtvaardigheid moet, net als doelmatigheid en rechtmatigheid" een belangrijke pijler zijn voor het Nederlandse klimaatbeleid.

<https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2023/02/16/rechtvaardigheid-in-klimaatbeleid>

Daarnaast is het idee dat de '3^e route' bijdraagt aan het welzijn van iedereen. Het wordt niet alleen goedkoper, maar de wijk als geheel wordt er ook beter van.

De vraag is: 'Wat is beter?', 'Hoe dan?', 'Hoe weet je dat?', en 'Wat zijn dan de keuzes?'

De vraag die GCWijk25 aan Toekomst Sterk, KBnG, CMAG heeft gesteld is:

"Kan structurele (energie-) armoede worden voorkomen door het nieuwe energiesysteem sociaal 'by design' te ontwerpen?"

Anders geformuleerd:

"Hoe kan een nieuw energiesysteem met duurzame bronnen structureel bijdragen aan bestaanszekerheid voor iedereen?"

De agenda is als volgt:

Plenair:

De klimaatopgave in Mariahoeve: energieneutraal – klimaatbestendig – rechtvaardig – sterke lokale economie. Lokale bronnen voor warmte en koeling in de wijk zijn er voldoende – samen elektriciteit opwekken en delen. Drie parallelle trajecten voor de klimaatopgaven als motor van de ontwikkeling van een sterke en sociale wijk.

Breakout sessies:

1. Samen flats en huizen 'transitieklaar' maken: energie én klimaat
2. Marlot: plan van aanpak voor een buurnet voor warmte en koeling

3. Burgen & Horsten, Landen, Kampen: kleine buurtnetten voor warmte en koeling
4. Combineren energietransitie en klimaatadaptatie in Mariahoeve

Het project 'Mariahoeve deelt energie' is gefinancierd uit CLLD: Community Led Local Development. Dat is een programma van de Europese Unie, dat lokale initiatieven voor gebiedsontwikkeling wil steunen. CLLD gelden worden beheerd door het programma Kansen voor West en zijn in drie wijken in Den Haag beschikbaar gekomen, met ondersteuning van de Stichting Duurzaam Den Haag. Zie hier de website van de stichting Duurzaam Den Haag: <https://duurzaamdenhaag.nl/projecten/bewoners-aan-het-stuur-in-mariahoeve-marlot>. Mariahoeve is één van deze drie wijken. De gemeente Den Haag heeft bepaald dat dit geld door bewoners ingezet kan worden voor de energietransitie.

Andere CLLD-projecten in de wijk.

In totaal zijn er 6 CLLD projecten voor de energietransitie toegekend in de wijk.

Dit zijn de zes projecten die in 2023 in Mariahoeve worden uitgevoerd (het 6de is "Mariahoeve deelt energie"):

1. *Busreis naar The Green Village*: In Delft, bij de Technische Universiteit, is er The Green Village, een laboratorium voor duurzame vernieuwingen in de stedelijke omgeving. Kennisinstellingen, overheden en burgers ontwikkelen en demonstreren hier hun duurzame innovaties. Door een busreis naar The Green Village kunnen wijkbewoners inspiratie opdoen voor duurzame vernieuwingen in hun eigen omgeving. *De busreis was op 10 juni 2023.*
2. *Onderzoek naar alternatieve energievoorziening in de wijk*: Een ervaren ingenieursbureau zal dit onderzoek uitvoeren. Het doel ervan is de mogelijkheden na te gaan voor onder andere zonnepanelen en warmteopslag, zodat de bewoners niet afhankelijk worden van een grote, commerciële energieleverancier. Dit onderzoek zal plaatsvinden bij enkele voor de wijk representatieve woningtypen. Daardoor zullen de resultaten ook voor andere appartementencomplexen bruikbaar zijn.
3. *Energiebesparen doen we samen*: Dit project is erop gericht arme huishoudens te helpen met besparingen op energie en daarmee ook op uitgaven. Ook in Mariahoeve zijn er, mede door de torenhoge energiekosten, steeds meer huishoudens die de energierekening niet meer kunnen betalen. Die huishoudens krijgen individueel advies en hulp om hun woningen beter te isoleren en minder stroom en gas te gebruiken, bijvoorbeeld door energiezuinige douchekoppen.
4. *Oprichting van een energie- en warmtecoöperatie*: Het doel van de coöperatie is dat bewoners in eigen beheer energie en warmte opwekken en opslaan, met gebruik van onder andere zonne-energie en aardwarmte. Zo een coöperatie zou ook woningcorporaties en verenigingen van eigenaren kunnen ontlasten. Hier zijn al enkele wijkbewoners mee bezig. Met dit project wordt beoogd voldoende steun, draagvlak en leden voor de coöperatie te krijgen.
5. *Datalab Mariahoeve*: Voor de energietransitie in de wijk is het noodzakelijk dat er voldoende gegevens ofwel data zijn, bijvoorbeeld over geplaatste zonnepanelen, energielabels van woningen en vervanging van gas- en elektriciteitsleidingen in de wijk. Het doel van het datalab is om die gegevens

inzichtelijk te krijgen en beschikbaar te maken en daarbij ook actief de wijkbewoners te betrekken

6. *Het alternatieve energiescenario:* Dit project houdt in dat er een integraal plan komt voor energie- en warmteontwikkeling in de wijk in eigen beheer van bewoners en met gebruik van plaatselijke energie- en warmtebronnen. Daardoor hoeven bewoners niet meer afhankelijk te zijn van grote commerciële partijen en hebben ze zeggenschap over de energievoorziening. *Dit is het project van GCWijk25.*

Bijeenkomst Wijkuitvoeringsplan Energietransitie door de Gemeente Den Haag

Op 22 juni van 18:00 – 20:30 organiseert de gemeente Den Haag een bijeenkomst in de Adventskerk over het wijkuitvoeringsplan voor de energietransitie in Mariahoeve dat dit jaar zal worden gemaakt. De gemeente presenteert dan wat een wijkuitvoeringsplan is en hoe dat zal worden gemaakt.

Daaropvolgend presenteert GCWijk25 op 6 juli het '3^e scenario'. Dit is daarmee 'input' op het wijkuitvoeringsplan van de gemeente. Wij hopen hiermee een bijdrage te leveren aan de dialoog in de wijk over de verschillende mogelijkheden en uitgangspunten, die in het wijkuitvoeringsplan voor de energietransitie kunnen worden opgenomen. Maar ook hoe je het scenario in beeld krijgt, hoe iedereen kan weten wat de mogelijkheden zijn en welke keuzes hij of zij eigenlijk heeft en wat er allemaal bij komt kijken.

Meer doen met meedoen. Onderzoek naar bewonersparticipatie in de energietransitie. Rapport van de Rekenkamer Den Haag. 6 april 2023.

De Haagse Rekenkamer heeft 6 april het rapport over bewonersparticipatie en energietransitie gepubliceerd. Mariahoeve wordt hierin genoemd. Leden van GCWijk25 hebben actief deelgenomen aan de participatietrajecten rond de energietransitie, zowel in de wijk als in de stad. GCWijk25 is ook uitgenodigd door de Haagse Rekenkamer voor interviews ten behoeve van dit rapport.

Donderdag 15 juni wordt dit rapport besproken in de gemeenteraad. Onder punt F van de agenda van de commissie Leefomgeving vindt u het rapport en de bijbehorende stukken.
<https://denhaag.raadsinformatie.nl/vergadering/1024176>

Voorstel Hotspot Mariahoeve de PvdA in de Raad

Op 20 april 2023 werd het voorstel Hotspot Mariahoeve besproken in de gemeenteraad. Vergaderpunt K: <https://denhaag.raadsinformatie.nl/vergadering/1024359>
De PvdA heeft de behoefte aan ruimte voor bewonersinitiatieven in de wijk onder de aandacht gebracht.

ONTWERP RAADSBSLUIT De raad van de gemeente Den Haag, gezien het initiatiefvoorstel 'Een hotspot Mariahoeve' Besluit: 1. Bij planvorming in Mariahoeve het uitgangspunt te hanteren om verschillende maatschappelijke functies zoveel als mogelijk samen te laten komen, ontmoeting te faciliteren en investeerders waar mogelijk te stimuleren om leegstaand vastgoed te (her-)bestemmen

voor maatschappelijke functies en die ruimte(n) daartoe geschikt te maken; 2. Samen met bewoners, maatschappelijke organisaties en ontwikkelaars een haalbaarheidsstudie te doen naar de kansen voor een Hotspot Mariahoeve en hierbij specifiek de (on)mogelijkheden te onderzoeken voor een Hotspot in het te verbouwen winkelcentrum in Mariahoeve; 3. Samenwerking met partijen aan te gaan om een multifunctionele samenwerking te bevorderen in het hele stadsdeel en meer specifiek met sociaal maatschappelijke organisaties in Mariahoeve en Marlot, waar een grote behoefte is aan cultuur, maar ook ruimte om te ontmoeten en te ondernemen en uitdagingen in energietransitie en behoud van een groene parkwijk;

GCWijk25 heeft ingesproken en dit initiatiefvoorstel ondersteund. Het pleidooi van GCWijk25 was vooral om het proces helder te maken, zodat bewoners weten waar ze met initiatieven terecht kunnen en hoe de ontwikkelingen goed kunnen worden gevolgd en gemonitord. Het PvdA voorstel heeft het niet gehaald in de Raad. Toch heeft het initiatief alle betrokkenen wel op scherp gezet. Samen zullen we het proces vorm moeten geven.

Algemene ledenvergadering GCWijk25

Op 17 april organiseerden wij onze eerste Algemene Ledenvergadering. De jaarverslagen zijn goedgekeurd en te vinden op de website. www.gcwijk25.nl. Op dit moment heeft GCWijk25 14 leden en zijn wij een kleine, beginnende groep in de wijk. “Mariahoeve deelt energie” is ons eerste project op een van de grote opgaves in de wijk: de energietransitie.

Gedurende de 1ste twee jaren van het bestaan van GCWijk25 hebben de initiatiefnemers gewerkt aan het ontwikkelen van een missie, visie en strategie voor GCWijk25. Het is nu de tijd om verder de wijk in te trekken en te kijken of er bredere belangstelling is om GCWijk25 verder te ontwikkelen.

De website van GCWijk25 staat ‘in de stijgers’. We werken eraan om de website en de communicatie verder te ontwikkelen. Maar hier kunnen we handjes bij gebruiken!

Ook zijn er vacatures voor het bestuur. We zoeken met name een penningmeester en een secretaris. Ook algemene bestuursleden zijn welkom.

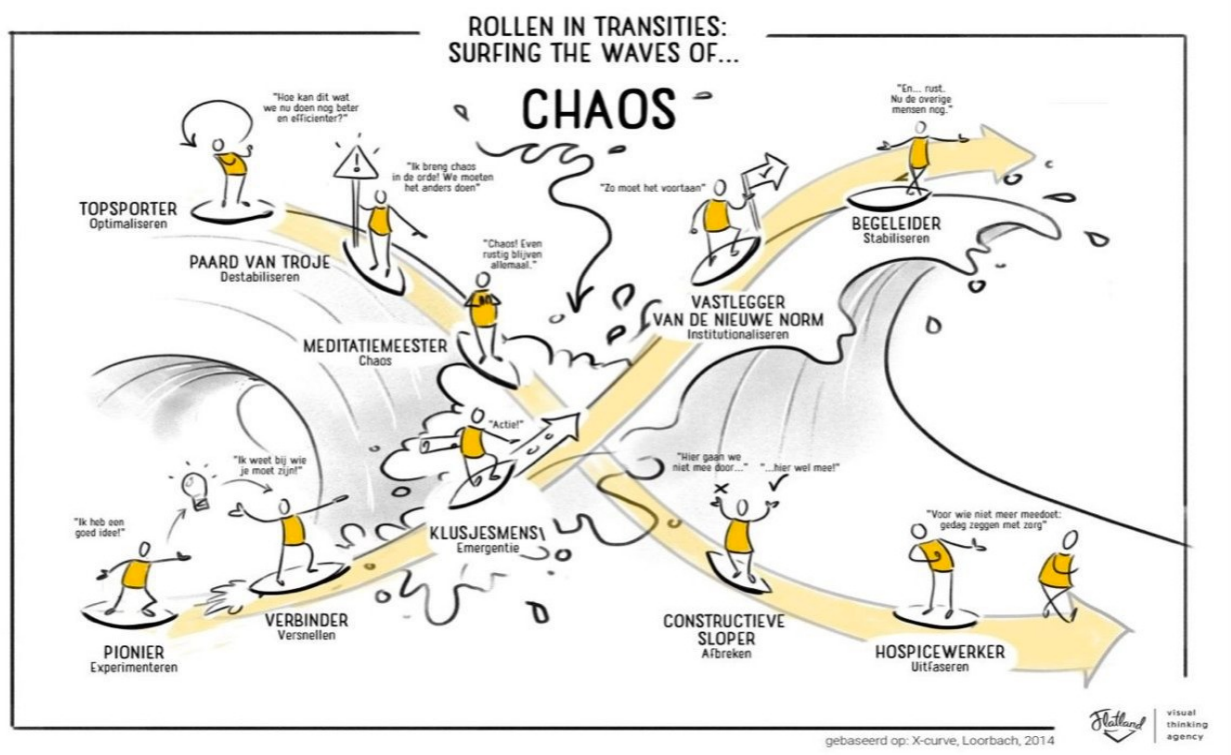
Over GCWijk25

GCWijk25 is een gebiedscoöperatie voor de wijk Mariahoeve, met de buurten Burgen en Horsten, Landen, Kampen en Marlot. GCWijk25 staat voor **Solidariteit in Duurzaamheid**.

De aanleiding voor de oprichting in januari 2021 was de keuze van de Gemeente Den Haag voor Mariahoeve & Marlot als focuswijk voor de energietransitie. Maar er komt méér op de wijk af, zoals renovatie en herontwikkeling van vastgoed, nieuwbouw, het aanpassen aan klimaatverandering en het vergroten van de biodiversiteit. Dit zijn de zogenaamde grote opgaves. In de wijk komt alles samen en iedereen krijgt er mee te maken!

We willen allemaal het goede voor de wijk en de stad. Toch blijkt de praktijk weerbarstig en lijkt die wel steeds weerbarstiger te worden. Ook verliezen steeds meer mensen het vertrouwen in de politiek. Er is een kans dat we steeds meer langs elkaar heen gaan leven en het lijkt steeds moeilijker te worden om sámen te leven. GCWijk25 wil weten en begrijpen waarom steeds meer mensen in de knel komen. En vooral willen we zoeken hoe we deze dynamiek naar de toekomst toe kunnen omdraaien. We willen de grote opgaves niet alleen maar zien als moeilijk, maar vooral als een kans om deze draai te maken.

Professor Derk Loorbach, hoogleraar sociaal-economische transitie aan de faculteit Sociale Wetenschappen, Erasmus Universiteit Rotterdam en directeur van onderzoeksbureau DRIFT, ziet deze draai als volgt voor zich:

Het wordt dus geen rustige toertocht, deze transitie. Daarom willen we zo snel mogelijk er hard aan werken om de fundamenteën van het nieuwe systeem goed te leggen. Dat begint door vast te stellen wat je wilt bereiken.

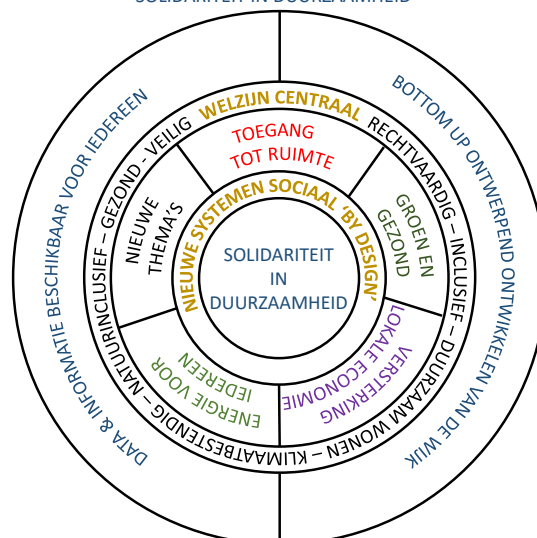
Als we deze draai gaan maken, dan wil GCWijk25 dat in de toekomst iedereen mee kan doen en dat alle bewoners van de wijk samen met beleidsmakers sturen om zo de toekomst vorm te geven. We willen dat iedereen in de wijk mee kan sturen. En dat we allemaal dezelfde kant op sturen. Wij stellen voor, samen met de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, te sturen op rechtvaardigheid én duurzaamheid. Wat dat precies betekent in de wijk en hoe we daar dan komen, dat moeten we samen uitvinden.

Daarom hebben we een *model van een stuur* gemaakt. Zo kun je zien hoe we bij willen dragen aan de ontwikkeling van sturingsmechanismen in de wijk. Voor de helderheid: de

gebiedscoöperatie stuurt niet op wát er precies moet gebeuren. De gebiedscoöperatie wil alleen dat de wijk mee kan sturen en werkt daarvoor aan de ontwikkeling van een stuur voor de wijk. Het is net zoiets als dat ooit mensen met passie hebben gewerkt aan het ontwikkelen van een vliegtuig. Die mensen hebben ook niet gezegd wie waar naartoe moet vliegen. Ze wilden alleen maar dat we konden vliegen.

De gemeente, de provincie en het rijk werken ook aan gebiedsontwikkeling en werken ook aan een sturingsmechanisme voor gebieds- en wijkontwikkeling. Dat gebeurt onder de Omgevingswet, die per 1 januari 2024 ingaat. Als bewoners niet meesturen, stuurt de gemeente voor ons. Dan raken we letterlijk de macht over ons eigen stuur, ons eigen leven en onze leefomgeving kwijt. En dat geeft een machteloos gevoel, een gevoel dat velen wellicht nu al zullen herkennen.

GCWIJK25 STUURT OP DE HOOGSTE MAATSCHAPPELIJKE WAARDEN VOOR DE TOEKOMST VAN DE WIJK MARIAHOEVE-MARLOT
SOLIDARITEIT IN DUURZAAMHEID

GCWIJK25 CREËERT DE RANDVOORWAARDEN VOOR SAMEN BOUWEN AAN EEN STERKE EN SOCIALE WIJK
1. DATA & INFORMATIE BESCHIKBAAR VOOR IEDEREEN 2. BETTER UP ONTWERPEND ONTWIKKELEN VAN DE WIJK
©GCWijk25

Dit is allemaal heel abstract. Door aan concrete onderwerpen te werken – bijvoorbeeld de energietransitie – kunnen steeds meer ontdekken of dit kan werken en hoe dan. Het goede nieuws is dat het idee alleen al dat *rechtvaardigheid* en *welzijn voor iedereen* centraal zou moeten staan en dat we het samen zullen moeten rooien al heel veel in beweging zet. Kijk maar naar het rapport van de Haagse Rekenkamer en naar het project 'Mariahoeve deelt energie'.

Maar alleen redden we het niet. GCWijk25 maakt deel uit van een landelijke en ook internationale beweging, die staat voor rechtvaardigheid en duurzaamheid. GCWijk25 maakt deel uit van een brede beweging van de 'Commons' in Nederland. De aanleiding is de privatisering van de markt over de afgelopen decennia. Tine de Moor, hoogleraar Sociale Ondernemingen en Instituten voor Collectieve Actie, schrijft over de oorsprong en het

belang van deze beweging. <http://www.bottom-up-city.com/wp-content/uploads/2014/09/Interview-Tine-de-Moor.pdf>

Een coöperatie is een samenwerkingsverband met een collectief doel op zakelijke basis. Bij GCWijk25 is het collectieve doel om samen te bouwen aan een sterke en sociale wijk. Iedereen kan deelnemen met tijd, met inzetten van talent, door zijn of haar onderneming in te zetten of met investeringen. Door samenwerking groeit de kracht van de wijk.

Concreet wil GCWijk25 gaan zorgen voor toegang tot data en informatie ten behoeve van wijkontwikkeling voor iedereen. De gemeente werkt er al hard aan met het Open Data initiatief. Maar kunnen wij er als bewoners en lokale partijen dan mee werken? En krijgen we dat juist die informatie die we als bewoners graag willen hebben? Het lijkt ons dat er nog veel werk aan de winkel is.

Daarnaast wil GCWijk25 eraan bijdragen dat iedereen in de wijk mee kan doen. Dat is niet vanzelfsprekend en zal ook niet van vandaag op morgen zijn gerealiseerd. Daarvoor moet er veel veranderen in hoe de bewonersinitiatieven, de gemeente en de overheid in het algemeen, bedrijven, investeerders en kennisinstituten in de wijk samenwerken. Hoe dat moet veranderen, dat bepaalt GCWijk25 niet. Maar dat we er nog niet zijn zetten we wel op de agenda. Er is altijd en permanent werk aan de winkel, want het kan altijd beter!

Lidmaatschap

Als u in de wijk Mariahoeve of Marlot woont kunt u lid worden: GCWijk25 is een coöperatie van bewoners in de wijk om samen te kunnen werken aan een betere wijk. U bent van harte welkom! Door uw lidmaatschap laat u zien dat u de missie van GCWijk25 steunt. Als lid kunt u de concrete richting van GCWijk25 mee bepalen en vormgeven.

Wilt u actief zijn in de gebiedscoöperatie? GCWijk25 is een coöperatie van sociale ondernemers in de brede zin van het woord: bewoners in de wijk kunnen ondernemen met tijd, talenten, maar ook als maatschappelijk ondernemer om projecten en programma's te ontwikkelen in lijn met de missie van GCWijk25. Alle activiteiten om de organisatie op te bouwen en draaiende te houden zijn onbezoldigde taken. Projecten kunnen betaald zijn en leden, maar ook externen, kunnen op projectbasis worden ingehuurd om deze activiteiten uit te voeren. GCWijk25 coördineert deze projecten.

Als u lid wilt worden, stuur een mail naar meerweten@gcwijk25.nl, zodat wij contact met u op kunnen nemen. Uw gegevens zullen uiteraard zorgvuldig worden beheerd.

Namens de leden van de Gebiedscoöperatie Wijk25, Mariahoeve en Marlot
Elly Rijnierse
Initiatiefnemer en voorzitter GCWijk25

<https://wijk25.nl/>

U ontvangt deze nieuwsbrief omdat u dit heeft aangegeven of omdat u een relatie van GCWijk25 bent. Mocht u deze nieuwsbrief niet meer willen ontvangen, laat dit alstublieft weten op dit email adres:

meerweten@gcwijk25.nl